

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวความคิด ทฤษฎี เอกสาร และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย โดยแบ่งเป็น 5 หัวข้อ ดังนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
2. แนวความคิดเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน
3. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร
4. แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพภายในครอบครัว
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความหมายของความคิดเห็น

จากการตรวจสอบเอกสารปรากฏว่า ได้มีผู้ให้ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นเอาไว้หลายท่าน ซึ่งแต่ละท่านได้ให้ความหมายและแนวความคิดไว้ ดังนี้

Good (1973: 339) ให้คำจำกัดความของความคิดเห็นว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อ ความคิด หรือการลงความเห็นเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งไม่อาจจะบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่

Wahl men (1973: 34) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นภาวะของจิตใจที่ผ่านประสบการณ์ แล้วเกิดการเรียนรู้ และผลักดันให้เกิดความคิด ความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

Best (1977: 169) กล่าวว่า ความคิดเห็น คือ การแสดงออกทางด้านความเชื่อ และ ความรู้สึกของแต่ละบุคคลโดยการพูด

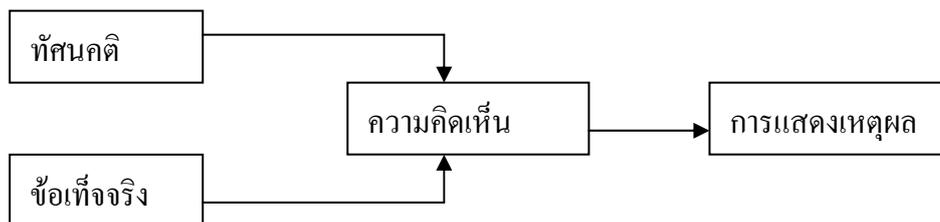
ตามพจนานุกรมของ Webster's (1992) ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า เป็นความเชื่อ ที่มีได้ตั้งอยู่บนความแน่นอนหรือความรู้อันแท้จริง แต่ตั้งอยู่ที่จิตใจ ความคิดและการลงความเห็นของแต่ละบุคคล ที่เห็นว่าน่าจะเป็นหรือน่าจะตรงตามที่คิดไว้

Engle & Snellgrove (1969 อ้างถึงใน สุขชา และสุรางค์, 2520) ได้ให้คำนิยามความหมาย ของความคิดว่า ความคิดเห็นคือ การแสดงออกทางด้านเจตคติที่ออกมาเป็นคำพูด เป็นการสรุปหรือ ลงความเห็นโดยอาศัยพื้นฐานความรู้ที่มีอยู่

กฤษณี (2531: 37 – 38) ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็นว่า “ความคิดเห็น” เป็นการ แสดงออกด้านความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความรู้สึกเชื่อถือที่อยู่บนความไม่แน่นอน หรือ ความเป็นจริงแต่ขึ้นอยู่กับจิตใจ บุคคลจะแสดงออกโดยมีข้ออ้างหรือการแสดงเหตุผลสนับสนุน หรือปกป้องความคิดเห็นนั้น ความคิดเห็นบางอย่างเป็นผลของการแปลความหมายของ ข้อเท็จจริง ซึ่งขึ้นอยู่กับคุณสมบัติประจำตัวของแต่ละบุคคล เช่น พื้นความรู้ประสบการณ์ในการ ทำงาน สภาพแวดล้อม ฯลฯ และมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ การแสดงความคิดเห็น อาจจะได้รับยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้

นพมาศ (2539: 99) อธิบายว่า ความคิดเห็นนั้นถูกจัดว่า เป็นส่วนที่มนุษย์ได้แสดงออกมา โดยพูด หรือการเขียน มนุษย์นั้นจะพูดจากใจจริง พูดตามสังคมหรือพูดเพื่อเอาใจผู้ฟังก็ตามแต่เมื่อ พูดหรือเขียนไปแล้วก็ทำให้เกิดผลได้ คนส่วนใหญ่มักจะถือว่าสิ่งที่มนุษย์แสดงออกมานั้นเป็นสิ่งที่ สะท้อนถึงความในใจ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่นิยมกันมาก

สงวน และคณะ (2522: 8) ได้สรุปว่า ความคิดเห็น คือ การแสดงออกซึ่งวิจรรย์ญาณที่มี ต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ความคิดเห็นของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปตามข้อเท็จจริง (fact) และ ทักษคติ (Attitude) ของบุคคล ในขณะที่ทัศนคติแสดงความรู้สึกทั่ว ๆ ไป เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความคิดเห็นจะเป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะซึ่งอาจสรุปความสัมพันธ์ ดังกล่าว ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงการเกิดความคิดเห็น

จากแนวความคิดเห็นดังกล่าว จะเห็นได้ว่าแต่ละบุคคลได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น มีลักษณะคล้ายคลึงกัน และในทำนองเดียวกัน ปัจจัยเหล่านี้ทำให้ความคิดเห็นของบุคคลแตกต่างกันออกไป เพราะบุคคลแต่ละบุคคล ย่อมจะได้รับมาในลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นพอสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านคุณสมบัติประจำตัวของบุคคล เช่น สติปัญญา ความสามารถ พื้นฐานความรู้ หรือการศึกษา ความเชื่อ และสถานภาพ เป็นต้น
2. ให้เกิดการเรียนรู้ (Socialization) และสั่งสมจนกลายเป็นลักษณะของแต่ละบุคคล เช่น สิ่งแวดล้อม ครอบครัว กลุ่มเพื่อน ชุมชน สถานศึกษา สภาพแวดล้อมในการทำงานสื่อมวลชน ตลอดจนการพบปะสังสรรค์ ติดต่อกันระหว่างบุคคล กลุ่มคน เป็นต้น

สุชา และสุรางค์ (2520) สรุปว่า เราไม่สามารถจะแยกทัศนคติและความคิดเห็นออกจากกัน เพราะทัศนคติและความคิดเห็นนั้นมีลักษณะคล้าย ๆ กันและลักษณะของความคิดเห็นจะไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ

สุโท (2525:58-59) กล่าวว่า “...ความคิดเห็นว่าเป็นสภาพความรู้สึทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคล อันเป็นผลให้บุคคลมีความคิดต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ...”

Kolasa (1969 อ้างถึงใน สฤยดี, 2546: 59) ได้สรุปว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของแต่ละบุคคลในอันที่จะพิจารณาถึงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป็นการประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ หรือเป็นการตอบสนองสิ่งเร้าที่ได้รับอิทธิพลมาจากความโน้มเอียง

Kolesnik (1970 อ้างถึงใน ทิพย์ลาวัลย์, 2545: 8) ได้สรุปว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกซึ่งการตัดสินใจจากการประเมินค่าหรือทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ และความคิดเห็นย่อมได้รับอิทธิพลจากทัศนคติ

Remmer (1954 อ้างถึงใน ครรชิต, 2545: 8) ได้แบ่งความคิดเห็นออกเป็น 3 ประการด้วยกัน คือ

1. ความคิดเห็นเชิงบวกสุด - ลบสุด เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักหลงบูชาเทิดทูน ทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ ความคิดเห็นที่รุนแรงเปลี่ยนแปลงได้ยาก

2. ความคิดเห็นจากความรู้ ความเข้าใจ การมีความคิดต่อสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดี ชอบยอมรับเห็นด้วย ความรู้ ความเข้าใจในลักษณะเป็นกลางเฉย ๆ ไม่มีความคิดเห็นความรู้ความเข้าใจในทางไม่ดี ไม่ชอบ รังเกียจ ไม่เห็นด้วย

3. การแยกแยะเป็นส่วน กล่าวคือ การพิจารณาความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างละเอียดซึ่งสามารถแยกออกจากกันได้ ทำให้เกิดความคิดเห็นได้ง่ายกว่าการรับรู้แบบหยาบ ๆ

จากแนวคิดดังกล่าวผู้ศึกษาสรุปได้ว่า “ความคิดเห็น” เป็นการแสดงออกซึ่งความคิด ความรู้สึก และความเชื่อของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และพฤติกรรมระหว่างบุคคลเป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาและประเมินค่าว่าอาจจะแสดงในทางเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ยอมรับหรือปฏิเสธ

แนวความคิดเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

พัฒนาการของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ถือกำเนิดขึ้นในประเทศนิวซีแลนด์ในฐานะที่เป็นวิธีการใหม่ในการจัดการกับความล้มเหลวของระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชนที่ถือปฏิบัติมาโดยการผสมผสานกับทัศนคติของชนเผ่าเมารีชาวพื้นเมืองที่เน้นความสำคัญของบทบาทครอบครัวและชุมชนในการจัดการกับการกระทำผิด ดังนั้นในปีค.ศ.1989 พระราชบัญญัติเด็กและเยาวชนและครอบครัวได้ถูกบังคับใช้ในประเทศนิวซีแลนด์โดยพระราชบัญญัตินี้ได้เน้นถึงกระบวนการในชั้นศาลแพ่งและศาลอาญาว่าควรจะเป็นที่สุดท้ายที่เด็กและเยาวชนจะต้องเข้ามาอยู่ (last resort) รวมทั้งได้สนับสนุนให้มีการใช้ชุมชนเป็นพื้นฐาน ในการแก้ไขโดยใช้ครอบครัวเป็นหลัก ให้ถือว่าหน้าที่หลักพื้นฐานของครอบครัวคือความรับผิดชอบต่อลูก ๆ ของเขา 10 กว่าปีต่อมาภายใต้การใช้พระราชบัญญัตินี้ทำให้เห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจนจากการใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน พบว่าครอบครัวสามารถตัดสินใจได้อย่างดีและเป็นคุณต่อเด็กและเยาวชนในครอบครัวและพวกเขายังเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับตัวเองด้วย (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2547: 29)

จากการใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน พบว่าแผนที่ครอบครัวช่วยกันคิดช่วยกันตัดสินใจก็ได้รับการยอมรับว่าปลอดภัย ซึ่งประเทศต่าง ๆ ได้นำการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไปใช้ร่วมกับงานยุติธรรมแบบปกติที่ใช้อยู่ซึ่งผลที่ได้รับคือ ความรู้สึกหรือทัศนคติที่ไม่ระหว่างทั้งฝ่ายผู้กระทำผิดและผู้เสียหายได้อ่อนลงไปด้วย ถือว่าการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนใช้ได้ผล เด็กที่เคยเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวนั้นมีแนวโน้มสูงที่จะกลับตัวเป็นคนดีต่อครอบครัว สังคมและมีสถิติต่ำมากที่จะถูกส่งตัวกลับไปยังสถานควบคุมตัวอีก จะเห็นได้ว่าการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้น ได้จัดให้มีการจัดสรรทรัพยากร การสนับสนุน การติดต่อ/เครือข่ายและการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและนักวิชาชีพทั้งหลาย

การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในประเทศไทย

ในอดีตที่ผ่านมาการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนไทย จะมุ่งเน้นไปที่การป้องกันปราบปราม และลงโทษผู้กระทำผิด โดยให้ความสำคัญกับผู้กระทำผิดมากกว่า ซึ่งผลที่ตามมาคือปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนกลับ

ทวีความรุนแรง และมีปริมาณเพิ่มขึ้น ส่งผลทำให้เกิดปัญหาความแออัดขัดแย้งของเด็กและเยาวชน ในสถานแรกรับ และสถานฝึกและอบรม เกิดปัญหาการหลบหนีและการจลาจลของเด็กและเยาวชน (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2547: 33)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวรัฐบาลและกระทรวงยุติธรรมจึงมีนโยบายและ แนวความคิดที่จะหามาตรการที่เหมาะสมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยการสร้างมาตรการทางเลือกหรือกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ซึ่งเป็นมาตรการที่สำคัญที่ถูกกำหนดขึ้นมาเป็นนโยบาย เพื่อใช้เป็นมาตรการเบี่ยงเบนภาระคดี (Diversion) ออกจากกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นมาตรการที่จะนำมาใช้ในขั้นตอนใดของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งนโยบายดังกล่าวนี้จะปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ที่ระบุให้มีการนำเอามาตรการเบี่ยงเบนภาระคดีเข้ามาใช้ เช่นการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) เข้ามาใช้เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกใหม่แทนมาตรการหรือวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ในปัจจุบันแนวความคิดของประเทศไทยเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีความผิดมีแนวโน้มที่จะดำเนินการ ตามแนวทางของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice)

การสัมมนาเชิงวิชาการเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2545 ณ ดิคสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล ผลจากการสัมมนาเกิดมีแนวคิดและหลักการสำคัญของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทยซึ่งหลักการและแนวความคิดนี้ได้ถูกนำไปขยายผลจนกระทั่งเกิดแนวคิดและหลักการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในบริบทของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทยเริ่มเป็นที่รู้จัก โดยมีการดำเนินงานตามแนวทางของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มุ่งให้ผู้เสียหายหรือเหยื่อได้รับการเยียวยาและชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้น อีกทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนของผู้กระทำผิดได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัดแก้ไขด้วย

ดังนั้นเพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายของรัฐบาล กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม จึงมีนโยบายที่จะนำเอามาตรการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมและใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน (Family and Community Group Conferencing) จึงเป็นมาตรการทางเลือกหนึ่งสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซึ่งสามารถ

ดำเนินการได้เนื่องจากมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีครอบครัวและเยาวชน พ.ศ. 2534 ได้บัญญัติว่า “ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิด เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจ พิจารณาโดยคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ฐานะ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนและพฤติการณ์ต่างๆ แห่งคดีแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง และเด็กหรือเยาวชนนั้นยินยอมที่จะอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจด้วยแล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยแล้ว ให้มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้นได้คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการนั้นให้เป็นที่สุด”

นัทธี (2545: 82) ได้ให้ความหมายของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไว้ว่าเป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอีกรูปแบบหนึ่ง โดยนอกจากจะมีผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย และผู้ไกล่เกลี่ยแล้ว ยังมีตัวแทนของชุมชนและครอบครัวของทั้งสองฝ่ายเข้าร่วมปรึกษาหารือหรือประชุมกันถึงแนวทางในการจัดการกับความผิดที่เกิดขึ้น นับเป็นการจัดการกับความผิดที่เกิดขึ้นที่แตกต่างจากการพิจารณาคดีโดยทั่วไปโดยยอมรับความเท่าเทียมกันของทุกฝ่ายในการที่จะตกลงแก้ปัญหาาร่วมกัน

การประชุมจะเริ่มจากการที่แต่ละฝ่ายจะเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ความรู้สึกโดยมีผู้ไกล่เกลี่ยที่จะแปรเปลี่ยนความขัดแย้งให้เป็นความเข้าใจ และทำให้การจัดการกับความผิดที่เกิดขึ้นเป็นไปในแนวทางสร้างสรรค์ โดยเริ่มจากการให้ผู้กระทำผิดสำนึกและรับผิดชอบในการกระทำ พร้อมทั้งทำสิ่งใดในการชดเชยให้ผู้เสียหายและชุมชน ในขณะที่ผู้เสียหายและชุมชนก็ให้อภัยและพร้อมที่จะช่วยเหลือให้ผู้กระทำผิดไม่กระทำผิดซ้ำอีก

วันชัย (2546: 10) ได้กล่าวถึงหลักการและเหตุผลการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ดังนี้

1. การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นมาตรการเสริมกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กโดยเฉพาะเด็กที่ไม่ได้ทำความผิดร้ายแรงและควรได้รับโอกาสโดยการให้เยียวยาความเสียหายด้วยกระบวนการทางเลือกแทนกระบวนการยุติธรรมปกติ

2. เป็นการให้โอกาสเด็กได้กลับตัว แก้ไขความเสียหายที่เกิดจากการกระทำของตนโดยไม่ต้องมีตราบาปติดตัวอันจะเป็นผลร้ายต่ออนาคตของเด็ก

3. เด็กต้องรับสารภาพด้วยความสมัครใจและรับผิดชอบต่อการกระทำผิดของตน
4. เด็กต้องพยายามแก้ไขผลร้ายจากการกระทำของตนที่เกิดกับผู้เสียหายหรือผู้อื่น
5. ครอบครัว (และชุมชน) ต้องเข้ามามีส่วนรับผิดชอบกับการกระทำของเด็ก
6. ผู้เสียหายจะต้องมีส่วนในการให้ข้อมูลความทุกข์ หรือความเสียหายที่ได้รับและพูดคุยกับเด็กผู้ต้องหา
7. การขอโทษอย่างจริงจังโดยเด็กที่กระทำผิดต่อผู้เสียหาย เป็นปัจจัยสำคัญในความสำเร็จ
8. อาจให้มีการชดใช้ความเสียหายเป็นทรัพย์สินหรือโดยการทำงานชดใช้หรือการกระทำ โดยประการอื่นแก่ผู้เสียหาย ตามความเหมาะสมหรือทำงานบริการสังคม
9. ครอบครัวเป็นผู้ประชุมกำหนดโทษและมาตรการที่จะแก้ไข เยียวยาเด็กนั่นเอง ภายใต้หลักการที่ว่า ไม่มีใครหวังดีต่อเด็กเกินกว่าพ่อแม่หรือครอบครัวของเด็กเองแต่มาตรการ ในการลงโทษและแก้ไวนั้น ต้องได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่าย ทั้งผู้เสียหายและเจ้าหน้าที่ เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
10. เด็กรู้สึกว่าคุณลงโทษ โดยพ่อแม่ไม่ใช่โดยคนแปลกหน้า
11. โทษที่ลงต้องไม่ทำลายชีวิตปกติของเด็กและต้องเป็นไปเพื่อให้เด็กกลับเป็นคนดี และอยู่ได้อย่างปกติในครอบครัวและสังคม โดยไม่ถูกผลักดันให้กลับมาทำความผิดซ้ำอีก
12. ข้อตกลงในการลงโทษเด็กที่ครอบครัวกำหนดต้องทำเป็นหนังสือและต้องได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และเด็กที่กระทำผิดกับครอบครัวต้องปฏิบัติตามนั้น
13. หากเด็กปฏิบัติให้ครบถ้วนตามข้อตกลงก็จะไม่ถูกดำเนินคดีต่อไป และถือเสมือนว่าเด็กไม่เคยกระทำความผิดมาก่อนเลย

14. หากเด็กไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงให้ครบถ้วน เด็กจะถูกดำเนินคดีที่ศาลเยาวชน ฯ ต่อไป

15. ในกรณีไม่มีครอบครัวหรือครอบครัวไม่รับผิดชอบ ภาครัฐ หรือองค์กรเอกชนอื่นต้องเข้าทำหน้าที่แทน

ผลดีของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

1. สามารถลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีลงเป็นจำนวนมาก
2. ลดสถานควบคุมและค่าใช้จ่ายในสถานควบคุม
3. ลดจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเด็กในสถานควบคุม
4. ลดค่าใช้จ่ายภาครัฐเพราะส่วนใหญ่ครอบครัวและชุมชนรับภาระแทนรัฐ
5. ลดจำนวนเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมปกติ
6. ทำให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบได้กลับคืนสู่สถานะที่ดีดั้งเดิม
7. สร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน (Social Harmony) ตามวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
8. มีการขอภัยและให้อภัยกันระหว่างผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย และชุมชน
9. ผู้เสียหายได้รับการชดเชยไม่ว่าจะเป็นตัวเงินหรือด้วยการทำงานชดเชย หรือการทำงานบริการสังคม

กล่าวโดยสรุปประโยชน์ที่ได้รับจากการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน สามารถช่วยเด็กและเยาวชนได้สำนึก และรู้จักรับผิดชอบต่อความผิดที่ตนกระทำลงไป มีโอกาสรับรู้และเข้าใจถึงความทุกข์ ความเดือดร้อนที่ผู้เสียหายได้รับจากการกระทำของตน และได้มีโอกาสแสดงความรับผิดชอบโดยการชดเชย ชดเชยความเสียหาย และขอโทษผู้เสียหายในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้ทำให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงผลที่ได้รับจากการกระทำนั้นและรู้สึกเจ็บตลึงใจจนไม่กล้ากลับไปกระทำผิดอีก (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2547: 42)

ขั้นตอนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้นเป็นกระบวนการทางเลือกที่ใช้เพื่อห็นเหตุออกจากกระบวนการยุติธรรมทางศาล บางครั้งขั้นตอนของกฎหมายไม่เปิดโอกาสให้ห็นเหตุออกได้ แต่ก็ยังสามารถนำมาใช้เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์และเสนอแนวทางแก้ไขที่หลายฝ่ายเห็นว่

เหมาะสมไปยังศาล การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนี้สามารถนำมาสอดแทรกได้ทุกขั้นตอนของคดี กล่าวคือ

เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกจับมาแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องถามปากคำและนำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นส่งยังสถานพินิจ ระหว่างนี้พนักงานสอบสวนยังคงต้องทำการสอบสวนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดีต่อไป สถานพินิจมีอำนาจหน้าที่ในการสืบเสาะและประมวลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนนั้นให้แก่พนักงานสอบสวนและเสนอต่อศาล ในช่วงเวลาสืบเสาะและประมวลข้อเท็จจริงนี้สถานพินิจสามารถนำเอาวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเข้ามาใช้ได้ ดังนี้

ในความคิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หากทำการสืบเสาะแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง ผู้อำนวยการสถานพินิจสามารถเสนอความเห็นดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการได้ และเมื่อพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยกับความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจก็ให้มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ (มาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งฯ) ในขั้นตอนการดำเนินการเพื่อเสนอความเห็นที่ว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องนี้ ผู้อำนวยการสถานพินิจสามารถนำเอาวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเข้าสอดแทรกเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนได้สำนึกในความผิดพร้อมบรรเทาผลร้ายที่เกิดจากการกระทำนั้น ยอมรับที่จะแก้ไขพฤติกรรมกลับตนเป็นคนดีไม่ไปกระทำผิดอีก การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนี้เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้พนักงานอัยการมั่นใจได้ว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นน่าจะกลับตนเป็นคนดีได้จริง

วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนให้ดำเนินการ ดังนี้ (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2547: 51)

1. ในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนี้ให้สถานพินิจ จัดให้มีการประชุมขึ้นในวัน เวลา และสถานที่ ซึ่งเห็นว่าสะดวกและเหมาะสม อาจจัดในเวลาราชการ หรือนอกเวลาราชการ จัดในสถานที่ราชการหรือนอกสถานที่ราชการ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความสะดวกของผู้เข้าร่วมประชุมทุกฝ่าย แต่เวลาและสถานที่ที่กำหนด ต้องไม่ก่อให้เกิดความกดดันแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

2. ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

เด็กหรือเยาวชน ครอบครัวของเด็กหรือเยาวชน ได้แก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติใกล้ชิดซึ่งมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนนั้น

คณะวิชาชีพ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง และสมควรเข้าร่วมประชุมด้วย เช่น ครู อาจารย์ ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครองของผู้เสียหายกรณีผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ รวมทั้งบุคคลที่จะเป็นกำลังใจแก่ผู้เสียหาย ในกรณีเป็นความผิดต่อแผ่นดินหรือความเสียหายเกิดต่อทรัพย์สินของทางราชการหรือทรัพย์สินอันเป็นสาธารณประโยชน์ให้ประสานกับหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบ พร้อมแก้ไข หรือบรรเทาความเสียหายนั้น

3. ระหว่างประชุม ให้ดำเนินการ โดยให้ทุกฝ่ายตกลงกันในเชิงสมานฉันท์ ปลุกจิตสำนึกเด็กหรือเยาวชนให้ได้รับรู้ถึงผลของความเสียหายอันเกิดจากการกระทำที่เด็กหรือเยาวชนได้ก่อขึ้น และทำให้เด็กหรือเยาวชนเกิดความรับผิดชอบ พร้อมแก้ไข หรือบรรเทา ความเสียหายนั้น

4. ให้ที่ประชุมกำหนดแนวทางแก้ไขเด็กหรือเยาวชนนั้น แนวทางแก้ไขที่กำหนดอาจได้แก่ ให้เด็กหรือเยาวชนทำงานบริการสังคม ในระยะเวลาที่ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นว่าได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำลง โดยวันและเวลาทำงานบริการสังคมดังกล่าวต้องไม่ขัดขวางการศึกษาเล่าเรียนหรืองานอาชีพที่เด็กหรือเยาวชนทำอยู่ ลักษณะงานที่ให้ทำต้องไม่เป็นการประจาน หรือเป็นการใช้แรงงานเกินสมควรแก่กำลังของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรืออาจกำหนดมาตรการอื่นๆ เช่น การให้บรรพชา ตามระยะเวลาที่เหมาะสม ในช่วงปิดภาคเรียน หรือการให้ไปพบจิตแพทย์

5. นอกจากมาตรการแก้ไขตามข้อ 4 แล้วต้องจัดให้เด็กหรือเยาวชนให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่กระทำความผิดอีกและอาจกำหนดให้มีการติดตามความประพฤติโดยให้เด็กหรือเยาวชนมาพบพนักงานคุมประพฤติเป็นครั้งคราว เพื่อติดตามผลการปฏิบัติตนของเด็กหรือเยาวชนในระยะเวลาซึ่งที่ประชุมกำหนด

6. จัดให้มีบันทึกข้อตกลงในข้อ 4 ให้ทุกฝ่ายลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานหากคดีนั้นมีผู้เสียหาย ก็ให้จัดทำบันทึกความยินยอมของผู้เสียหายไว้ด้วย และให้บันทึกความยินยอมของเด็กหรือเยาวชนที่จะอยู่ในความควบคุมสถานพินิจเพื่อรับการแก้ไขในแบบที่กำหนด และคำมั่นสัญญาโดยให้เด็กหรือเยาวชนและบิดามารดาผู้ปกครอง หรือบุคคลที่อยู่ในฐานะเสมือนผู้ปกครองลงชื่อไว้

7. หากพนักงานอัยการไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ ให้พนักงานคุมประพฤติ ส่งแนวทางแก้ไขที่กำหนดขึ้นนั้นทางโทรสารหรือวิธีอื่นใด ไปยังสำนักงานบังคับคดีเยาวชนและครอบครัว หรือสำนักงานอัยการประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือสำนักงานอัยการประจำศาลจังหวัด (แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว) เพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณาว่าแนวทางแก้ไขที่กำหนดได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับความผิดที่เด็กหรือเยาวชนได้ก่อไว้หรือไม่ หรือควรได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงประการใด

8. สถานพินิจต้องติดตามหรือจัดให้มีการติดตามดูแล ให้เด็กหรือเยาวชนนั้น ปฏิบัติตามแนวทางแก้ไขที่กำหนดไว้ในข้อ 4 อย่างครบถ้วน หากเด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติ ในข้อ 4 หรือปฏิบัติไม่ครบถ้วน โดยไม่มีเหตุผลอันควร หรือกระทำผิดซ้ำระหว่างรับการแก้ไขให้ยุติการดำเนินการเพื่อเสนอความเห็นตามมาตรา 63 และดำเนินคดีตามปกติต่อไป

9. พนักงานคุมประพฤติต้องจัดทำหนังสือแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนต่อพนักงานอัยการ โดยไม่ต้องรอรายงานแสดงข้อเท็จจริงจากสถานพินิจ และต้องจัดทำรายงานแสดงข้อเท็จจริง ผลการแก้ไข ตามแบบที่กำหนด เพื่อเสนอความเห็นตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งฯ พร้อมทั้งหนังสือแจ้งความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจ และสำเนาบันทึกตาม ข้อ 6 ไปยังสำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว หรือสำนักงานอัยการประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือสำนักงานอัยการประจำศาลจังหวัด (แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว) เพื่อส่งต่อไป

10. เมื่อได้รับคำสั่งไม่ฟ้องจากพนักงานอัยการให้แจ้งคำสั่งดังกล่าวแก่เด็กหรือเยาวชน และนัดให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการอบรมบ่มนิสัย ซึ่งสถานพินิจจัดไว้สำหรับเด็กหรือเยาวชนกลุ่มนี้ โดยให้จัดความเหมาะสมกับจำนวนเด็กหรือเยาวชน การอบรมบ่มนิสัยเด็กหรือเยาวชนในคดีที่มีอัตราจำคุกไม่เกินห้าปี จะมีโทษปรับหรือไม่ก็ตามให้ทำเท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ โดยไม่ขัดขวางการศึกษาเล่าเรียน หรือการประกอบอาชีพการงานของเด็กหรือเยาวชนนั้น เช่น ในวันหยุดราชการ

รวมทั้งอาจจัดให้บิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนนั้น อาศัยอยู่ ได้รับความรู้ไปพร้อมกับการอบรมบ่มนิสัยเด็กหรือเยาวชน หรือจัดให้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเพิ่ม ทักษะในการอบรมดูแลเด็กหรือเยาวชนด้วย

11. ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานผลการดำเนินการเพื่อเสนอความเห็นตามมาตรา 63 ดังกล่าวให้กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทราบทุกเดือน โดยสำรวจด้วยว่าเด็กหรือ เยาวชนที่ได้รับการหันเหคือออกจากกระบวนการยุติธรรมเหล่านั้น กระทำผิดซ้ำกลับมาหรือไม่ จำนวนเท่าใด

ข้อมูลที่ต้องพิจารณาประกอบ

ข้อมูลที่ผู้อำนวยการสถานพินิจจะต้องพิจารณาประกอบการเสนอความเห็นตามมาตรา 63 จะต้องประกอบไปด้วย (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2547: 54)

1. **อายุ** เรื่องที่ต้องพิจารณาคือ อายุอยู่ในเกณฑ์เด็กหรือเยาวชนหรือไม่ หากอายุยังไม่ถึง เจ็ดปีบริบูรณ์ก็ต้องแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อรับตัวคืนไปปล่อย แต่หากสิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว จะต้องแจ้งให้พนักงานสอบสวนรับตัวคืนไปดำเนินคดียังศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไป

2. **นิสัยและความประพฤติ** สิ่งที่ต้องพิจารณา คือ เด็กหรือเยาวชนนั้นเป็นคนก้าวร้าว หรือเป็น นักเลงอันธพาลชอบสร้างวุ่นวายแค้นแค้นผู้อื่นอยู่เป็นนิจหรือไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองหรือไม่ หากพบว่าเป็นคนก้าวร้าวหรือเป็นนักเลง หรือไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน นับว่าอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการกระทำผิดอีกได้ ทั้งยังทำให้สังคมอยู่ในภาวะเสี่ยงภัย จึงสมควร ดำเนินคดีไปตามปกติ

3. **สุขภาพกาย และภาวะแห่งจิต** ต้องพิจารณาความบกพร่องของสภาพแห่งร่างกายหรือ จิตใจว่าเป็นสาเหตุหรือมีส่วนทำให้เด็กหรือเยาวชนกระทำผิดหรือไม่ หากเป็นสาเหตุหรือมีส่วน ให้เด็กหรือเยาวชนรายนั้นกระทำผิดก็สมควรได้รับโอกาสให้หันเหคือออกจากกระบวนการ ยุติธรรมหากยังสามารถรับการบำบัดแก้ไขได้ ต้องนำไปเป็นข้อกำหนดให้เด็กหรือเยาวชนไปรับ การบำบัดแก้ไขด้วย

4. **การศึกษาหรืองานอาชีพ** หากเด็กหรือเยาวชนอยู่ระหว่างศึกษาเล่าเรียน หรือมีงานอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ ก็สมควรได้รับโอกาสให้กลับไปศึกษาต่อ หรือกลับไปประกอบอาชีพ เพื่อความเจริญก้าวหน้าแห่งอนาคตของตนเอง หรือเพื่อได้เงินมาจุนเจือครอบครัว

5. **ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพครอบครัวและสภาพแวดล้อม** ต้องพิจารณาว่าปัญหาสภาพครอบครัว เช่น ปัญหาความแตกแยกในครอบครัว ความบาดหมางระหว่างสมาชิกในครอบครัว ฐานะของครอบครัว สภาพแวดล้อมที่ครอบครัวพักอาศัย มีผลหรือมีส่วนผลักดันให้เด็กหรือเยาวชนกระทำผิดหรือไม่ บิดามารดาหรือผู้ปกครอง มีความรับผิดชอบหรือไม่ หากสภาพครอบครัวไม่พร้อมจะรับเด็กหรือเยาวชนกลับไปดูแล จะส่งต่อเด็กหรือเยาวชนนั้นไปรับการสงเคราะห์ในหน่วยงานหรือองค์กรสงเคราะห์ใด จะต้องมีการสืบเสาะเพื่อสอบถามให้แน่ใจว่า ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง หากเห็นว่าสภาพครอบครัวและหรือสภาพแวดล้อมเป็นเหตุหรือมีส่วนผลักดันให้เด็กหรือเยาวชนกระทำผิด ก็นับว่าควรให้โอกาสแก่เด็กหรือเยาวชน แต่ในการนี้ต้องหาวิธีแก้ไขรองรับเพื่อป้องกันมิให้เด็กหรือเยาวชนกลับมากระทำผิดซ้ำอีกไปพร้อมกันด้วย

6. **ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เสียหาย** ต้องสอบถามคำผู้เสียหายให้ทราบถึงความเสียหายที่ได้รับ หยั่งดูตามอารมณ์และความโกรธแค้นที่ผู้เสียหายมีต่อเด็กหรือเยาวชน ผู้เสียหายยังประสงค์จะดำเนินคดีหรือไม่ หรือพร้อมจะให้อภัยแก่เด็กหรือเยาวชนหากได้รับการชดเชยความเสียหายนั้น การสอบถามต้องกระทำในลักษณะเชิงให้คำปรึกษา วางตัวเป็นกลาง ไม่พยายามเป็นตัวแทนของฝ่ายเด็กหรือเยาวชนมาเจรจา หากผู้เสียหายยังตั้งใจดำเนินคดีแล้วควรให้ มีการดำเนินคดีตามปกติต่อไป มิฉะนั้นอาจเกิดการแก้แค้นตามมาในภายหลังได้ ถ้าฝ่ายผู้เสียหายต้องการให้ชดเชย ค่าเสียหายหรือยอมรับการชดเชยความเสียหายนั้น และเด็กหรือเยาวชนอยู่ในภาวะที่สามารถชดเชยหรือชดเชยให้ได้ ก็เป็นกรณีที่สมควรให้โอกาสแก่เด็กหรือเยาวชน แต่ถ้าไม่สามารถชดเชยหรือชดเชยให้ได้ ก็ค่อยปล่อยให้ดำเนินคดีตามปกติ กรณีเป็นความผิดต่อแผ่นดินหรือรัฐเป็นผู้เสียหาย ให้สอบถามจากผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องนั้นๆ หากเป็นกรณี ไม่มีผู้เสียหาย หรือไม่สามารถติดตามผู้เสียหายได้ หรือตามผู้เสียหายได้ แต่ผู้เสียหายไม่ต้องการเข้ามาในคดีก็บันทึกไว้แล้วนำไปอ่านให้ที่ประชุมฟัง

7. **พฤติกรรมแห่งคดี และสาเหตุแท้จริงที่ผลักดันให้เด็กหรือเยาวชนกระทำผิด** ต้องพิจารณาแยกเป็น 2 ส่วน คือ

7.1 ความมุ่งหมายที่จะให้เกิดผลแห่งคดีมีมากน้อยเพียงใดการตัดสินใจกระทำนั้น มีสาเหตุมาแต่ความบกพร่องในส่วนใด มีปัจจัยภายนอกผลักดันให้เด็กหรือเยาวชนตัดสินใจหรือไม่ ต้องซักถามและสืบค้นถึงสาเหตุที่แท้จริงอันก่อให้เกิดหรือเยาวชนกระทำผิด หากเด็กหรือเยาวชนตัดสินใจเอง โดยไม่มีปัจจัยอื่นผลักดันซึ่งนับได้ว่ามีความบกพร่องสมควรเข้ารับการบำบัดก็ให้ดำเนินคดีไปตามปกติแต่หากมีปัจจัยผลักดันให้กระทำผิด ก็ควรให้โอกาสเด็กหรือเยาวชนก่อน

7.2 ผลแห่งคดีมีความเสียหายเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดส่งผลกระทบต่อบุคคลหรือต่อสังคม หากจะให้โอกาสเด็กหรือเยาวชนแล้ว จะส่งผลกระทบต่อความสงบสุขหรือความปลอดภัยในสังคมหรือไม่ หากส่งผลกระทบต่อเด็กหรือเยาวชนนั้นตามปกติ

การเตรียมความพร้อมก่อนการประชุม

ก่อนการดำเนินการประชุม ผู้จัดประชุมจะต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนการประชุม เพื่อให้เอื้อต่อการพูดคุย หรือในการแก้ปัญหาาร่วมกัน ดังนี้ (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน , 2547: 56)

1. จัดห้องประชุมโดยใช้เก้าอี้ตั้งเป็นวงกลม กำหนดตำแหน่งที่นั่งของผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละคน ติดไว้
2. สภาพแวดล้อมห้องประชุมต้องไม่มีเสียงดังรบกวน ไม่ว่าจะเป็นเสียงพูดคุย เสียงเครื่องรับโทรศัพท์สนทนาวิทยุ หรือเสียงกริ่งโทรศัพท์ในห้อง ดูแลมิให้มีบุคคลอื่นเดินเข้าไปในห้องประชุมหรือเดินผ่าน
3. จัดเตรียมเครื่องดื่มหรืออาหารว่าง
4. เตรียมความพร้อมก่อนวันประชุม โดยการใช้โทรศัพท์สอบถามก่อนวันประชุมเพื่อทราบแน่นอนว่าจะมาร่วมประชุมได้หรือไม่ หากมีความจำเป็นต้องเลื่อนการประชุมจะต้องแจ้งผู้เข้าร่วมประชุมโดยด่วน ไม่ปล่อยให้ผู้เข้าร่วมประชุมเดินทางมาเกือบเป็นอันขาด

5. เมื่อถึงวันนัดผู้ดำเนินการประชุม จะต้องอยู่ในสถานที่ประชุมนั้นก่อนเวลานัด เพื่อรอรับผู้เข้าร่วมประชุมและเตรียมการทุกอย่างให้พร้อม ต้องต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุมด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดี อาจจัดอาหารว่างหรือเครื่องดื่มให้รับประทานระหว่างรอผู้เข้าร่วมประชุมอื่น ระหว่างนี้ผู้ดำเนินการประชุมต้องสร้างความคุ้นเคยกับผู้เข้าร่วมประชุม ให้ความสำคัญกับผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนไม่พุดคุยกับคนหนึ่งคนใดจนทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมคนอื่นเห็นว่ามีความสนิทสนมเป็นพิเศษ

7. ก่อนเริ่มประชุม ผู้ดำเนินการประชุมต้องแจ้งกติกาการประชุมให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนทราบ

กติกาการประชุม

การประชุมกลุ่มครอบครัวจำเป็นต้องมีกติกาการประชุม เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และขจัดปัญหาความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นภายในห้องประชุม (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2547: 56)

1. ข้อความหรือถ้อยคำที่มีขี้ขึ้นหรือพุดกันในห้องประชุมนี้ขอให้เป็นความลับ ไม่นำไปเปิดเผยในทางที่อาจเกิดความเสียหายแก่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

2. ในการประชุม ผู้เข้าร่วมประชุมจะไม่พุดแทรกระหว่างที่บุคคลอื่นพุดอยู่ ผู้ดำเนินการประชุมจะจัดลำดับก่อนหลังให้พุด

3. ผู้เข้าร่วมประชุมท่านใดไม่สมัครใจประชุมต่อ สามารถขออนุญาตออกจากการประชุมได้ทันทีที่ต้องการ

4. ระหว่างการประชุมขอความร่วมมือให้ผู้เข้าร่วมประชุมงดเว้นการทำลายสมาธิของผู้เข้าร่วมประชุมคนอื่น ไม่พุดคุยกันเองนอกเรื่องที่กำลังประชุมกัน หรือการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นทางโทรศัพท์ หากมีความจำเป็นที่ต้องรอสัญญาณโทรศัพท์ขอให้เปิดสัญญาณระบบสั่นสะเทือน และเมื่อจำเป็นต้องพุดโทรศัพท์ขอให้ออกไปพุดนอกห้องประชุม

5. การจัดอาหารว่างและเครื่องดื่ม สำหรับผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน (เฉพาะบุคคลที่ได้รับแจ้งเป็นหนังสือเชิญเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน) ได้แก่ เด็ก หรือเยาวชนผู้ต้องหา บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือผู้แทน (และให้หมายความรวมถึง บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ในกรณีที่ผู้เสียหาย เป็นผู้เยาว์) ผู้นำหรือผู้แทนของชุมชน พนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานการประชุม พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน ปรธาณที่ประชุม

รูปแบบการทำงานบริการสังคม

การทำข้อตกลงเพื่อให้เยาวชนทำงานบริการสังคมจะต้องมีความสอดคล้องกับพฤติการณ์แห่งความผิดของเยาวชน โดยเน้นการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนรู้สึกสำนึกผิด จึงมีการกำหนดรูปแบบการทำงานบริการสังคมดังต่อไปนี้ (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2547: 59)

1. คดีขับรถประมาท ผิดกฎจราจร

- ช่วยตำรวจจราจรพาเด็กนักเรียนข้ามถนน รุงคนชรา คนตาบอด ข้ามถนน
- ดูแลเด็กพิการซ้ำซ้อน
- พยาบาลคนป่วย
- เข้ารับการอบรมกฎหมายจราจร 2 ชั่วโมง

2. คดีลักทรัพย์

- ชดใช้ค่าเสียหายเป็นทรัพย์สิน
- ทำงานให้ผู้เสียหาย เช่น ทำความสะอาด ปลูกต้นไม้ ตัดหญ้า ฯลฯ
- ทำงานตามที่คุณเสียหาย หรือ ผู้นำชุมชนจัดให้ เช่น ทำความสะอาดวัด ชุมชน สถานที่ ต่างๆ ในชุมชน ฯลฯ

3. คดีทำร้ายร่างกาย

- ชดใช้ค่าเสียหายเป็นทรัพย์สิน
- ทำงานตามที่คุณเสียหาย และผู้นำชุมชนกำหนดให้ทำ เช่น ทำความสะอาดบ้าน ให้ผู้เสียหาย ปลูกต้นไม้ ตัดหญ้า
- ดูแลเด็กพิการซ้ำซ้อน
- พยาบาลคนป่วย

4. คดีทำลายทรัพย์สิน

- ชดใช้ค่าเสียหาย
- ทาสีกำแพง
- ให้ซ่อมแซมทรัพย์สินของผู้เสียหายที่เด็กหรือเยาวชนก่อให้เกิดเสียหาย
- ทำงานในห้องสมุด

5. คดีเกี่ยวกับการพนัน

- งานบริการสังคมตามที่จัดให้ เช่น กวาดถนน ทำงานวัด เก็บขยะทำความสะอาด ที่ทำการชุมชน โรงเรียน สถานีตำรวจ
- ดูแลคนชรา
- ปลูกต้นไม้ ตัดหญ้า

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร

ประวัติความเป็นมา

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพ เป็นหน่วยงานระดับกอง สังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ผู้วิจัยขอกล่าวถึงประวัติพอสังเขป ดังนี้ (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน: 2545)

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตั้งขึ้นครั้งแรกพร้อมกับศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2495 ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2594 เรียกว่า “สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง” ขึ้นตรงต่อศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง มีผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางเป็นผู้บังคับบัญชา ขึ้นตรงต่ออธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้มีบทบัญญัติให้ศาลยุติธรรมแยกออกจากกระทรวงยุติธรรม โดยมาตรา 475 “กำหนดให้ศาลมีหน่วยงานธุรการของศาลยุติธรรมเป็นอิสระมีเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา ...” เมื่อศาลแยกออกจากกระทรวงยุติธรรมตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าว สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและ

เยาวชน ซึ่งเป็นงานทางด้านบริหาร ก็ขึ้นตรงต่อสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม และต่อมา เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2545 ได้ยกฐานะขึ้นเป็นกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานระดับกอง สังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม มีผู้อำนวยการ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานครเป็นผู้บริหารสูงสุด รองลงมาคือผู้อำนวยการศูนย์แรกรับ เด็กและเยาวชนชาย (บ้านเมตตา) มีภารกิจหลักในด้านการสืบเสาะประมวลข้อเท็จจริงคดีอาญา คดีครอบครัว และกำกับดูแลรักษาทรัพย์สิน และสิทธิประโยชน์ของผู้เยาว์ตามคำพิพากษา หรือ คำสั่งศาล ด้านการควบคุม ดูแล บำบัด แก้ไข ฟื้นฟู ป้องกัน พัฒนาพฤตินิสัย และสงเคราะห์ เด็กและเยาวชนทั้งระหว่างสอบสวน หรือพิจารณาคดีและภายหลังปล่อย ด้านกิจกรรมชุมชน และประสานความร่วมมือ เพื่อการพิทักษ์และคุ้มครอง สิทธิเด็ก ปฏิบัติงานร่วมกัน หรือ สนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

ภารกิจหน้าที่ความรับผิดชอบ

1. ดำเนินการด้านการสืบเสาะ ประมวลข้อเท็จจริงในคดีอาญา ครอบครัว กำกับการปกครองและดูแลรักษาทรัพย์สิน และสิทธิประโยชน์ของเยาวชนตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล
2. ดำเนินการด้านการควบคุม ดูแล บำบัด แก้ไข ฟื้นฟู ป้องกัน พัฒนา พฤตินิสัย และสงเคราะห์เด็กและเยาวชนระหว่างการสอบสวน หรือการพิจารณาคดี
3. ดำเนินการด้านกิจกรรมชุมชน และประสานความร่วมมือเพื่อการพิทักษ์และคุ้มครอง สิทธิเด็ก
4. ปฏิบัติงานร่วมกันหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร แบ่งตามกรอบโครงสร้าง ดังนี้

1. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร

2. ศูนย์แรกรับเด็กและเยาวชนชาย (บ้านเมตตา)
3. สถานแรกรับเด็กและเยาวชนหญิง (บ้านปรานี)

โครงสร้างการแบ่งส่วนงานภายใน

1. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป
2. กลุ่มงานประมวลข้อเท็จจริงคดีอาญา
3. กลุ่มงานประมวลข้อเท็จจริงคดีครอบครัว
4. กลุ่มงานกำกับกำกับการปกครอง
5. ส่วนประสานกิจกรรมชุมชน
6. กลุ่มงานบริการทางการแพทย์

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป มีหน้าที่ความรับผิดชอบ

1. ดำเนินงานเกี่ยวกับงานสารบรรณ งานการเงิน – บัญชี งานพัสดุ อาคารสถานที่และยานพาหนะ งานบริหารบุคคลเบื้องต้น การเสนอของบประมาณประจำปีของสถานพินิจ งานประชาสัมพันธ์ งานประชุมดำเนินการเกี่ยวกับคณะกรรมการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การประสานงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานแรกรับเด็กและเยาวชนการต้อนรับและอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยี่ยมชม
2. ดำเนินการเกี่ยวกับการรับตัวเด็กและเยาวชนผู้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดจากพนักงานสอบสวน จัดส่งเด็กและเยาวชนไปยังสถานแรกรับพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกแก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ที่มาติดต่อควบคุมดูแลเก็บรักษาและให้บริการค้นหาสำนวนคดี ตรวจสอบและลงทะเบียนคำร้อง ขอคัดฟ้องและคืนตัว พร้อมจัดทำทะเบียนคุมเก็บรักษาเกี่ยวกับเอกสารสิทธิ หรือทรัพย์สินมีค่าของผู้เยาว์ ตลอดจนรวบรวมและจัดทำข้อมูลสถิติประเภทต่าง ๆ และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

กลุ่มงานประมวลข้อเท็จจริงคดีอาญา มีหน้าที่ความรับผิดชอบ

ดำเนินการสืบเสาะ และสอบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และจากบุคคลที่เกี่ยวข้องจัดทำรายงานข้อเท็จจริงและเสนอความเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขเด็กและเยาวชนเสนอต่อศาล ดำเนินการเกี่ยวกับการประกันตัวเด็กและเยาวชนในชั้นสถานพินิจฯ รวมทั้งดำเนินการ สืบสวนและสอบสวน เพื่อพิจารณาอนุญาตในกรณีที่ผู้เสียหายขอฟ้องคดีอาญาและจำแนกเพื่อกระบวนการยุติธรรมทางเลือก การหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมและกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

กลุ่มงานประมวลข้อเท็จจริงคดีครอบครัว มีหน้าที่ความรับผิดชอบ

ดำเนินการสืบเสาะและสอบข้อเท็จจริง ตามคำสั่งศาลในคดีครอบครัวที่ยื่นคำฟ้องหรือคำร้องต่อศาล เพื่อขอดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้เยาว์ในคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย รวบรวมหลักฐานและจัดทำรายงานข้อเท็จจริงพร้อมความเห็นเสนอต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณาคดี รวมทั้งไกล่เกลี่ยประนีประนอม

กลุ่มงานกำกับการปกครอง มีหน้าที่ความรับผิดชอบ

ดำเนินการเกี่ยวกับการปกครองดูแลผู้เยาว์ กำกับดูแลทรัพย์สินของผู้เยาว์ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้กำกับผู้ใช้อำนาจปกครอง พิจารณาเกี่ยวกับการใช้ทรัพย์สินของผู้เยาว์ ควบคุมดูแลการทำนิติกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์ ทำการเก็บรักษาหลักฐานเกี่ยวกับเอกสารสิทธิหรือทรัพย์สินมีค่าของผู้เยาว์ ตลอดจนติดตามตรวจสอบความถูกต้องของทรัพย์สินและผลประโยชน์ในทรัพย์สินของผู้เยาว์จนกว่าจะมีการยุติกำกับการปกครอง พร้อมทั้งรวบรวมและรายงานข้อเท็จจริง และการปฏิบัติหน้าที่ผู้กำกับการปกครองและผู้ปกครองต่อศาล

ส่วนประสานกิจกรรมชุมชน มีหน้าที่ความรับผิดชอบ

1. ทดสอบและประเมินผลทางจิตวิทยา ให้คำแนะนำ ปรีกษา ติดตามและสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนและครอบครัวที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งอยู่ระหว่างการประกันตัวชั่วคราวและภายหลังจากศาลพิพากษาและมีคำสั่ง

2. บริการให้คำปรึกษาแก่ครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาและบุคคลทั่วไป
3. ดำเนินงานเกี่ยวกับการบำบัด ฟื้นฟู ป้องกัน พัฒนา สงเคราะห์เด็กและเยาวชนและครอบครัวที่สมบูรณ์
4. ดำเนินการด้านกิจกรรมชุมชนและประสานความร่วมมือเพื่อการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิเด็ก
5. ดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก การหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมและกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

กลุ่มงานบริการทางการแพทย์ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ

ดูแลการตรวจสภาพจิตและบุคลิกภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดแล้วเสนอรายงานต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษารวมทั้งดำเนินการส่งตัวเด็กและเยาวชนและปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

แนวคิดสัมพันธภาพภายในครอบครัว

อิทธิพลของครอบครัวที่มีผลต่อการกระทำผิดของเด็ก รองศาสตราจารย์นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล ได้รวบรวมมาจากหลายทฤษฎีพอจะสรุป และแยกอธิบายได้ดังนี้ (นวลจันทร์, 2548: 92-94)

1. ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่สร้างบุคลิกภาพ (Personality) ให้แก่เด็ก บุคลิกภาพเป็นลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งหมายรวมถึงลักษณะทางร่างกาย และคุณภาพทางจิตใจด้วย เด็กจะถูกหล่อหลอมให้มีทัศนคติอย่างไร คิดอย่างไร ย่อมได้รับอิทธิพลมาจากการอบรมสั่งสอน การถ่ายทอดคุณธรรม ศีลธรรม (Super ego) ให้จิตใจแยกได้ในระหว่างความผิด ถูก บาด ฆ่า และสิ่งเลวร้าย แล้วหลีกเลี่ยงการกระทำผิด

2. ครอบครัวจะสร้างวัฒนธรรมย่อย (Sub-culture) ขึ้นมาแต่ละครอบครัวจะมีความคิด ความเชื่อ และค่านิยมแตกต่างกันแล้วแต่ผู้เป็นพ่อแม่จะเห็นอย่างไร เด็กก็ยอมรับความคิดนี้ตาม ด้วย ฉะนั้น การอบรมโดยการสร้างแบบอย่างทั้งแนวคิด และการปฏิบัติของแต่ละครอบครัว จึงมีความสำคัญต่อเด็ก เพราะเด็กจะรับไป เช่นการกระทำผิดบางอย่าง บางครอบครัวมองข้ามไม่เห็น ว่าผิด แต่บางครอบครัวให้ความสำคัญมากถือว่าผิด เช่น การเล่นไฟ การยุให้ลูกทะเลาะกับเพื่อน เป็นต้น ดังนั้น มุมมองของแต่ละครอบครัวอาจมองเห็นต่างกันและสอนลูกโดยให้ความสำคัญ ต่างกัน

3. ครอบครัวที่พ่อหรือแม่เป็นคนไม่มีศีลธรรม ติดยาเสพติด ติดสุรา มีอาชีพด้วยการ ประกอบอาชญากรรม การทำตัวเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี เด็กก็จะเติบโตมาด้วยการเห็นตัวอย่างไม่ดี จึงมีความคุ้นเคยกับสิ่งชั่วร้าย จนมองไม่เห็นความชั่วร้ายที่พ่อและแม่ปฏิบัติ เด็กจึงปฏิบัติตาม หรือเลียนแบบพ่อและแม่ (Identification) กล่าวได้ว่าเด็กจะเลียนมาให้เป็นอาชญากรรมไปที่ละน้อย เมื่อเติบโตก็กล้าจะกระทำฝ่าฝืนกฎหมาย

4. เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ไม่มีระเบียบวินัย ไม่ดูแลกดดันความประพฤติ ปล่อยให้ทำอะไรโดยอิสระ ไม่เอาใจใส่ในการอยู่ร่วมกัน ละเลยในพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวัน พ่อและแม่ไม่ใช้เวลาติดตามสอดส่องลูกเท่าที่ควร

5. ไม่ให้ความรัก ความอบอุ่น พ่อและแม่ไม่สนใจ และเมตตา แต่กลับเข้มงวด คุร้าย มากเกินไป เด็กจะรู้สึกขาดความอบอุ่น ความมั่นคง รู้สึกตนเองอยู่อย่างโดดเดี่ยว มีความน้อยเนื้อต่ำใจ คิดว่าตัวเองไม่มีคุณค่า จึงพยายามทำให้ผู้อื่นสนใจในตนไม่ว่าทางดีหรือทางเลว ทำให้มีนิสัยแกล้ง มองทุกสิ่งทุกอย่างในแง่ร้าย มีความประพฤติแข็งกร้าวต่อต้าน มีความคิดว่าเป็นการยากลำบากในการทำให้คนอื่นรักจึงขาดความรัก เห็นใจและเข้าใจคนอื่นด้วยการมองโลกในแง่ร้าย ทำให้กระทำผิดได้ง่าย

6. พ่อแม่ไม่รักกัน ความไม่ปรองดองของพ่อแม่ การทะเลาะโต้เถียงแตกร้างบ่อย ๆ จะทำให้เด็กรู้สึกสับสนวุ่นวาย และกระวนกระวายใจจิตใจเต็มไปด้วยความตึงเครียด จึงเริ่มเบื่อบ้าน รู้สึกว่าบ้านไม่น่าอยู่ ไม่อบอุ่น และไม่ปลอดภัย และทำให้คิดไปว่าไม่มีที่ที่ที่น่าอยู่ และไม่ปลอดภัย เมื่อเวลาที่พ่อแม่ทะเลาะแตกร้างกัน เด็กก็มักจะเกิดความเสียใจ และไม่สบายใจ ยิ่งได้เห็นความรุนแรง ความไม่เป็นธรรม มีการรังแกทุบตีกันก็ยิ่งทำให้เด็กยิ่งเสียใจมากขึ้น พ่อแม่บาง

คนทะเลาะกันแล้วมาระบายอารมณ์ร้ายเอาที่ลูก ทำ (Displacement) ให้เด็กคิดว่าพ่อแม่เองแท้ ๆ ยังทำได้คนอื่นจะยิ่งโหดร้ายแค่ไหน ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย และไม่ไว้วางใจคนอื่น

7. พ่อแม่ที่มีอาการทางจิตใจ อาการของโรคประสาทมีความกระวนกระวาย หงุดหงิด โกรธง่าย ความรู้สึกอารมณ์แปรปรวน ใจน้อย กลัวโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร เด็กจะรู้สึก วุ่นวายไม่สบายใจ และอาจรับเอาอาการต่าง ๆ เข้ามาไว้ในตัวเอง ทำให้เด็กมีอาการวุ่นวาย ผิดปกติ และจิตใจหดหู่ อารมณ์ไม่มั่นคง ที่สำคัญเด็กไม่สามารถยึดพ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดีได้

8. ครอบครัวยากจน ความยากจนทำให้เกิดความจำเป็นที่พ่อแม่ต้องดิ้นรนออกไปหารายได้ บางทีลูกก็ต้องช่วยพ่อแม่ทำงานด้วย ทุกคนจึงต้องดิ้นรน พ่อแม่ก็ไม่ค่อยจะมีเวลาได้ดูแลอบรมลูก สั่งสอนแนะแนวทางที่ถูก เด็กจึงอาจทำสิ่งที่ไม่ควรหรือประพฤติน่าตำหนิ นอกจากนั้นความยากจนยังเป็นเครื่องบีบบังคับให้จิตใจวุ่นวายมีความต้องการในสิ่งต่าง ๆ ที่ล่อตาล่อใจในของสวยงามต่างๆ เมื่อไม่สามารถหาซื้อได้ จิตใจก็ฟุ้งซ่าน และถ้าไม่สามารถยับยั้งได้เด็กก็จะกระทำผิดได้ง่าย และกลายเป็นอาชญากรในที่สุด

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น และการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน รวมทั้งการนำมาตรการในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ ในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำผิด ดังนี้

อุกฤษฏ์ (2532) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนผู้พักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านจัดสรร เขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจนครบาล พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่พักอาศัยในหมู่บ้านจัดสรรในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการป้องกัน ปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจนครบาลยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ คือ มีประสิทธิภาพระดับปานกลาง 6 กิจกรรม และมีประสิทธิภาพระดับต่ำ 7 กิจกรรม นอกจากนั้นพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจนครบาล ได้แก่ อายุ อาชีพ และประสบการณ์เกี่ยวกับอาชญากรรม ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความคิดเห็น ได้แก่ ระดับการศึกษาและรายได้

ศุภยา (2542) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการกรมการปกครองในส่วนภูมิภาคเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นในอนาคตรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ผลการวิจัยพบว่าข้าราชการกรมการปกครองในภูมิภาคที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการปกครองท้องถิ่นในอนาคตรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลทำให้ความคิดเห็นของข้าราชการกรมการปกครองในส่วนภูมิภาคเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ อายุ ระดับการศึกษา อัตราเงินเดือน ประสบการณ์ด้านการปกครองส่วนท้องถิ่น และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของข้าราชการกรมการปกครองในส่วนภูมิภาคเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ อายุราชการ และการได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง การปกครอง

สิริกัญญา (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของพนักงานคุมประพฤติที่มีต่อการนำระบบบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีไปใช้ในการบริหารงานของกรมคุมประพฤติ พบว่าพนักงานคุมประพฤติส่วนใหญ่มีความไม่แน่ใจต่อการนำระเบียบระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีไปใช้ในการปฏิบัติงานของกรมคุมประพฤติ แต่เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่าพนักงานคุมประพฤติเห็นด้วยต่อการนำหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใสและหลักความคุ้มค่าไปใช้ในการบริหารงานของกรมคุมประพฤติ พนักงานคุมประพฤติที่มีระดับตำแหน่งแตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการนำระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีไปใช้ในการบริหารงานของกรมคุมประพฤติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่เรียนจบ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน สายงานที่รับผิดชอบ และความรู้ความเข้าใจในระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีแตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการนำระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีไปใช้ในการบริหารงานของกรมคุมประพฤติ

พิมลมาศ (2546) ได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพเรื่องการนำมาตราการในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แก้ปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ผลการวิจัยสรุปได้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นความยุติธรรมแนวใหม่เป็นทั้งปรัชญา แนวคิด และกระบวนการปฏิบัติการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด เหยื่อ และชุมชน เป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อผลของการกระทำผิดและการเรียนรู้อาชญากรรมร่วมกันของชุมชนอย่างสันติวิธี โดยมีเป้าหมายสุดท้ายคือต้องการความ

สมานฉันท์ให้เกิดขึ้นระหว่างผู้กระทำผิดและผู้เสียหายหรือเหยื่อ โดยผู้กระทำผิดต้องยอมรับในการกระทำผิด เหยื่อหรือผู้เสียหายพอใจในผลของการพิจารณาความผิด ชุมชนมีส่วนร่วมพิจารณาความผิด ผู้กระทำผิดได้รับรู้ความรู้สึกของผู้เสียหาย ผู้เสียหายเข้าใจความรู้สึก และรู้จักการให้อภัย

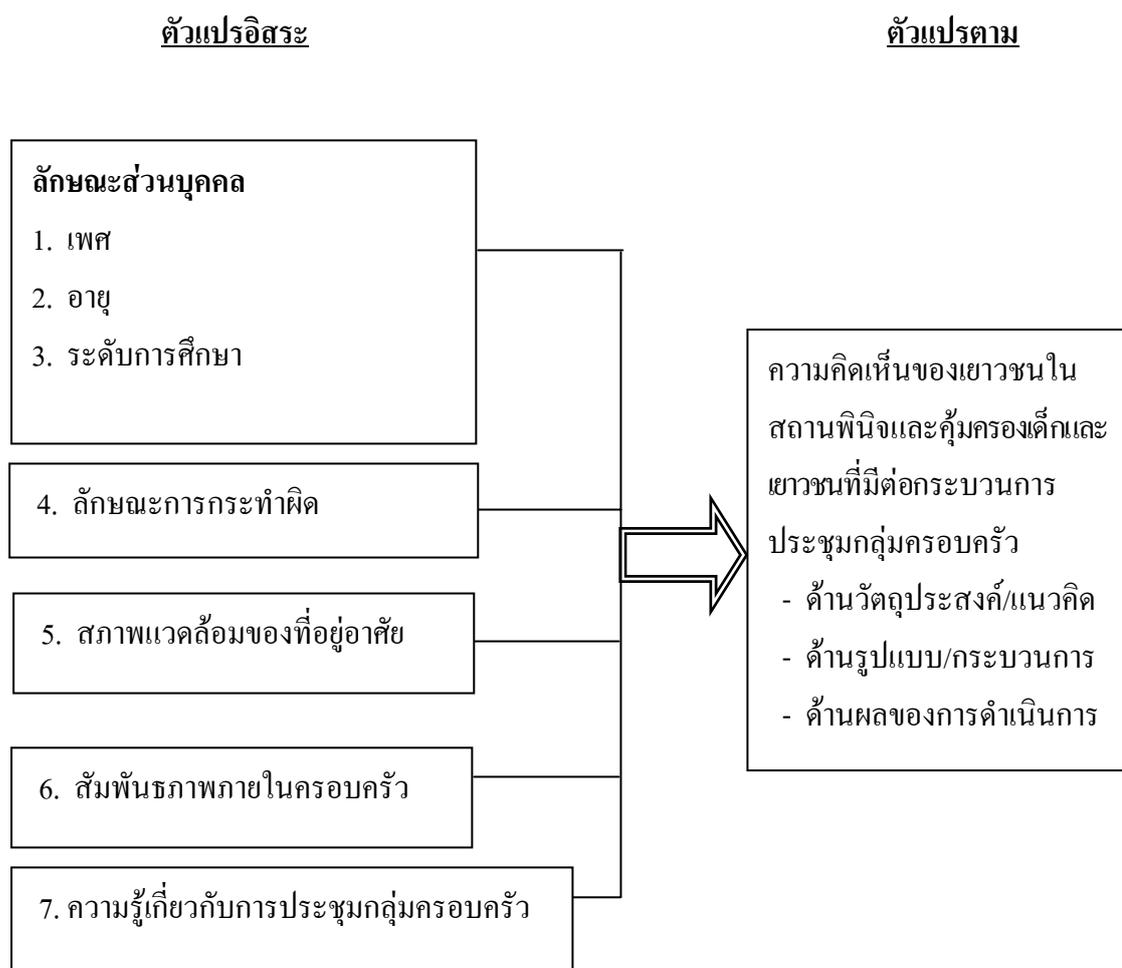
จากการศึกษาพบว่า การนำกระบวนการทางเลือกใหม่ที่สามารถใช้ควบคู่กับความผิดบางประเภทที่ไม่ร้ายแรงเท่านั้น ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับความผิดของเด็กและเยาวชนอย่างยิ่ง เพราะความผิดของเด็กและเยาวชนเป็นความผิดที่เกิดจากวัยเด็กคะนอง รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ถูกผู้ใหญ่ชักนำ เป็นพฤติกรรมลอกเลียนแบบ สมควรนำวิธีการเชิงสมานฉันท์มาเบี่ยงเบนผู้กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม เพราะเป็นวิธีการแนวสันติที่ผู้กระทำผิดจะไม่มีประวัติในการทำ ความผิด ชุมชน สังคมสามารถให้อภัยได้

นวลจันทร์ (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่องการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน: กรณีชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ ผลการวิจัยพบว่าเด็กและเยาวชนมีอายุเฉลี่ยขณะกระทำความผิด 17 ปี มีการศึกษาส่วนใหญ่ระดับ ป. 6 ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้มีความรู้ต่ำ โดยการกระทำความผิดส่วนใหญ่กระทำขึ้นในเวลากลางคืน ไม่มีการวางแผนใช้รถจักรยานยนต์ แต่มีการใช้อาวุธ ร้อยละ 50 และก่อนการกระทำความผิดร้อยละ 70 ดื่มสุราและเบียร์ ทำให้ขาดความรู้สึกผิดชอบชั่วดี

เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุการกระทำความผิด สาเหตุมาจากตัวเยาวชน เนื่องจากเยาวชนต้องการอิสระเที่ยวกลางคืน มีบุคลิกภาพตึกคะนอง ก้าวร้าวและหงุดหงิด ในขณะที่เดียวกันก็คิดว่าตัวเองไม่มีคุณค่า ส่วนสาเหตุมาจากครอบครัวมีจำนวนร้อยละ 60 ปัญหาครอบครัว คือครอบครัวแตกแยก ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกไม่ดี ขาดความรักและความอบอุ่น อีกทั้งบรรยากาศภายในครอบครัวไม่ดี มีความรุนแรงทั้งคำพูดและการกระทำ จึงเป็นปัจจัยผลักดันให้เด็กและเยาวชนไม่อยากอยู่บ้านและออกไปชิงทรัพย์ในที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลจากการสรุปแนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่สำคัญ ๆ ทำให้ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวความคิดแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเพื่อทำการวิจัยครั้งนี้

ภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

สมมติฐานการวิจัย

จากแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดสมมติฐานของการวิจัยได้ดังนี้

1. เยาวชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนต่างกัน
2. เยาวชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนต่างกัน
3. เยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนต่างกัน
4. เยาวชนที่มีลักษณะการกระทำผิดต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนต่างกัน
5. เยาวชนที่มีสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนต่างกัน
6. เยาวชนที่มีสัมพันธภาพภายในครอบครัวต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนต่างกัน
7. เยาวชนที่มีความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนต่างกัน